

ПОДІЇ. ЗАХОДИ. ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Практичний педагогічний марафон

V Міжнародні та XIX Всеукраїнські педагогічні читання

«Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: здоров'я через освіту»

Складні соціально-економічні перетворення в Україні, глобальна екологічна криза актуалізують проблему збереження фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я дітей та молоді. У зв'язку з цим перед сучасною освітою постають важливі завдання виховання здорового покоління, формування ціннісного ставлення особистості до свого здоров'я та здоров'я інших, гуманізації та валеологізації навчання в освітніх закладах. Виняткова значущість окресленої проблеми зумовила вибір теми V Міжнародних та XIX Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: здоров'я через освіту», що відбулися у Донецьку.

Видатний український педагог Василь Сухомлинський багато уваги приділяв питанням зміцнення здоров'я дітей, формуванню у них навичок здорового способу життя. Свої новаторські погляди він втілював у практичній діяльності – в роботі очолюваної ним Павлівської школи. «Я не боюся ще і ще раз повторити: турбота про здоров'я – це найважливіша праця вихователя. Від життєрадісності, бадьорості дітей залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра у свої сили», – зазначав Василь Олександрович у книзі «Серце віддаю дітям». Розглядаючи проблему реалізації оздоровчої функції освіти, сучасні освітяни апелюють до творчої спадщини педагога-мислителя як невичерпного джерела безцінних ідей ефективного навчання та виховання особистості, зокрема ідей здоров'язбереження.

Цьогорічні Педагогічні читання, як і попередні, мали свою специфіку, що зумовлювалася їхньою тематикою та регіональними особливостями проведення. Інноваційна Донеччина запропонувала проведення Читань у форматі практичного педагогічного марафону, що передбачало акцентування уваги на практичній складовій. Організаторами цього важливого заходу стали МОНмолодьспорту України, НАПН України, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського, Українська асоціація імені Василя Сухомлинського, управління освіти і науки Донецької ОДА, Донецький ОІППО. У Читаннях взяли участь науковці, викладачі ВНЗ, працівники органів управління освітою і методичних служб, учителі, аспіранти, магістранти з України, Австралії, Білорусі, Китаю, Росії.

Програма Педагогічних читань була дуже насиченою. Вона охоплювала пленарне і секційні засідання, які проходили в різних навчальних закладах Донеччини.

Засідання секції №1 «Здоров'я дитини: погляд В.О. Сухомлинського» відбулося на базі гімназії «Престиж» м. Курахового Мар'їнського району (директор Олександра Ванярха). Під час виступів науковці і педагоги-практики проаналізували ідеї В.О. Сухомлинського щодо проблеми збереження здоров'я дітей різного віку і їх значення для створення в школі сучасного здоров'язбережувального середовища, наголосили на ролі вчителя в цьому процесі. «Ми маємо справу з найскладнішим, неоціненним, найдорожчим, що є в житті, – з людиною, – звертався до колег Василь Олександрович. – Від нас, від нашого вміння, майстерності, мистецтва, мудрості залежить її життя, здоров'я, розум, характер, воля, громадянське й інтелектуальне обличчя, її місце і роль у житті, її щастя».

Зацікавлення учасників секції викликав майстер-клас учителя фізичної культури ЗОШ I–III ступенів №56 м. Донецька Л.Боднарюк (інтерактивні форми впровадження ідей В.О. Сухомлинського у формуванні фізичної культури особистості). У практичних рекомендаціях, які стали підсумком роботи секції, зокрема, вказано на важливість актуалізації у діяльності навчальних закладів проблем здоров'язбереження; створення умов для виховання гармонійно розвиненої особистості;

Під час засідання секції «Провітницька функція шкільної бібліотеки у формуванні здорового способу життя»

пропагування серед населення здорового способу життя тощо.

У м. Горлівці на базі НВК «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів №85 – медичний ліцей» (директор Ірина Афіцька) відбулася секція №2 «Педагогічний простір як фактор реалізації оздоровчої функції освіти». Вчителі-практики проводили майстер-класи, тренінги, репрезентували досвід експериментальних майданчиків. Зокрема, вчитель початкових класів Т.Луцевеєва висвітлила особливості реалізації ідей здоров'язбережувальної педагогіки у форматі проекту «Школа життєвого успіху», розробленого колективом ЗОШ І–ІІ ступенів №7 м. Ясинуватої, що є експериментальним майданчиком регіонального рівня «Школа майбутнього». Вчителі Харцизького НВК №2 Г.Воронько і І.Савіна провели тренінгові заняття з дихальної гімнастики та вікторину на знання лікарських рослин. Під час вебінару з Донецькою гуманітарною гімназією №33, яка працює за моделлю навчання «Один учень – один комп'ютер», учитель початкових класів І.Москаленко разом зі своїми учнями представила погляд сучасних дітей на творчість видатного педагога.

У ході роботи секції №3 «Взаємозв'язок духовного і фізичного розвитку особистості», яку було проведено на базі Красноармійського НВК №1 (директор Людмила Дубинка) розглядалися питання щодо аксіологічних засад дидактичної системи В.О. Сухомлинського та формування здоров'язбережувального освітнього середовища в контексті ідей видатного педагога. Ознайомлення сухомлинців з навчальним закладом, презентація досвіду його роботи, а також виступ англійською мовою агітбригади учнів про здоровий спосіб життя засвідчили, що пріоритетними напрямками діяльності навчально-виховного комплексу є створення умов для формування життєстійкої, життєздатної особистості. Увазі учасників секції було запропоновано майстер-клас учителя української мови і літератури Верхньоторецької ЗОШ І–ІІІ ступенів Ясинуватського району, лауреата Всеукраїнського

конкурсу «Учитель року» 2005 і 2012 років Тетяни Попової.

Під час засідання секції №4 «Підготовка вчителя до реалізації оздоровчої функції освіти» в Хлібодарівському НВК Волноваського району (директор Лілія Кацай) головну увагу було приділено питанням формування особистості вчителя у контексті вивчення і аналізу спадщини В.О. Сухомлинського. Робота секції відбувалась у різних формах: виступів (доповідь директора Хлібодарівського НВК Л.Кацай була присвячена організації здоров'язбережувального освітнього середовища в умовах сільської школи), творчої лабораторії («Гарна родина – здорова дитина», яку репрезентувала заступник директора Волноваського ліцею Л.Аксьонова), виступу учнівської агітбригади (Волноваська ЗОШ №2) та усного журналу (педагоги НВК «Новоазовська ЗОШ №1 – ліцей «Успіх»).

На базі Роздольненської ЗОШ І–ІІІ ступенів Старобешівського району відбулася секція №5 «Просвітницька функція шкільної бібліотеки у формуванні здорового способу життя», під час якої було репрезентовано виставку з досвіду роботи шкіл району, проведено екскурсії до кімнати здоров'я і музейної кімнати грецького побуту. Завідувач районного методичного кабінету І.Коссе розповіла про діяльність навчальних закладів з реалізації оздоровчої функції освіти. У рамках засідання було організовано майстер-клас «Школа – територія здоров'я» з використанням тренінгових методик (учитель основ здоров'я вищої категорії, учитель-методист Роздольненської ЗОШ І–ІІІ ступенів І.Савостіна). Учасники секції обговорили питання, пов'язані з інноваційною діяльністю освітянських бібліотек України, можливостями використання бібліотечно-інформаційних технологій у розвитку сухомлинистики, популяризацією літератури з питань здорового способу життя тощо.

Пленарне засідання Педагогічних читань було проведено на базі Донецького НВК «Ліцей інформаційних технологій – спеціалізована з інформаційних технологій загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів №61 Донецької міської ради Донецької області». Учасники зібрання узагальнили роботу секцій, обмінялися думками та заслухали наукові доповіді з теми здоров'ятворчої філософії В.О. Сухомлинського. Відкрив засідання ректор Донецького ОІППО **Олексій Чернишов**. Він зазначив, що Донеччина пишається можливістю проведення Читань, оскільки її вчителі добре ознайомлені з ідеями В.О. Сухомлинського, досить давно і вдало впроваджують їх у практику, накопичивши певний результативний досвід, який варто узагальнити і представити освітянам не лише України, а й зарубіжних країн.

З вітальним словом до учасників Педагогічних читань звернувся **Юрій Соловйов**, начальник управління освіти і науки Донецької ОДА, який наголосив насамперед на актуальності проблематики цьогорічних Читань, зокрема для Донецького регіону. Тому не випадково вона займає особливе

Виступ агітбригади учнів
Роздольненської ЗОШ І–ІІІ ст.
Старобешівського району

місце в науково-методичній і практичній діяльності освітян Донеччини. В області функціонує потужна система освіти (понад 2,5 тис. навчальних закладів, більш як 70 тис. учителів, близько 700 тис. дітей та учнівської молоді тощо), активно і результативно розвивається олімпіадний рух, учителі переконливо демонструють розвиток педагогічної майстерності (у двох номінаціях – переможці Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2012»).

У регіоні запроваджується інтегрована система оздоровчої роботи, сформовано мережу шкіл сприяння здоров'ю, що охоплює 280 закладів освіти, серед яких 51 школа обласного рівня, 23 входять до Національної мережі. Перспективи розвитку освіти визначено в програмі «Освіта Донеччини. 2012–2016 роки». З метою забезпечення комфортних умов для всебічного розвитку дітей, збереження їхнього здоров'я передбачено проведення різних заходів, побудову стадіонів, створення кабінетів психологічного розвантаження, вдосконалення санаторної системи, що відображено в конкурсі-захисті сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю», конкурсі-огляді на кращу спортивну базу ЗНЗ, учнівській олімпіаді з фізичної культури тощо. Втілення в життя ідей здоров'язбережувальної педагогіки, зазначив Юрій Іванович, потребує опановування напрацювань класиків, зокрема В.О. Сухомлинського.

У своєму виступі **Олександра Савченко**, академік НАПН України, голова Української асоціації імені Василя Сухомлинського, вказала на те, що для проведення Читань з проблем здоров'я справді дуже вдало обраний регіон, адже тут є можливість багатовекторно показати цю проблему – й на основі досвіду університетів, й дошкільних закладів, й експериментальних майданчиків тощо. Це відображено в роботі секцій, де лейтмотивом була практична складова. Олександра Яківна закликала не просто прочитувати Василя Сухомлинського, а впроваджувати його ідеї через діяльність дітей, учителів, батьків, громадськості, у різний спосіб, оскільки саме поняття «здоров'я» є багатовимірним: якщо його основу становить фізичний аспект, а вершиною є духовний, то в цілому воно охоплює різні складові – соціальну, психодідактичну, громадянське виховання тощо. О.Я. Савченко зауважила, що зустрічі сухомлинців мають спонукати до рефлексії, роздумів про те, що саме треба змінити, як розвивати ідеї і погляди Василя Сухомлинського щодо збереження і зміцнення здоров'я дитини.

Проблема здоров'я дитини – одна з найголовніших у творчості В.О. Сухомлинського, відзначила **Ольга Сухомлинська**, академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України. Зокрема, в книзі «Серце віддаю дітям» педагог наголошував, що здоров'я має бути понад усе: перш ніж виховувати і навчати дитину, треба попіклуватися про її здоров'я. Проводячи паралель із сучасним днем, коли діти вчать бути здоровими, перебуваючи у класах, Ольга Василівна

зауважила, що у Василя Олександровича була зовсім інша метода. Він пропонував наблизити життя дитини до природи: зустрічати схід сонця і спостерігати його захід, споживати просту, але багату на вітаміни їжу, надати дитині можливість більше рухатися, щоб вона була діяльною.

Другий аспект – духовне здоров'я. Сьогодні напрацьовано багато концепцій, пов'язаних з етично-моральним вихованням, зазначила Ольга Сухомлинська. Але є вічні цінності, зокрема любов до матері, яка перевершує всі концепції і парадигми, адже важливо, щоб дитина і мати якомога більше спілкувалися. Проблема морального виховання у творчості В.О. Сухомлинського розглядається на реальних прикладах із життя, часто в художній формі: казок, оповідань. Педагог підкреслював, що дитинство – це не підготовка до дорослого життя, а повноцінне, самостійне життя особистості; потрібно любити дитину, поважати її, не принижувати, виявляючи зверхність чи іронію.

У виступі **Івана Беха**, академіка НАПН України, директора Інституту проблем виховання НАПН України, було розглянуто поняття духовності. Багаторічний «науковий діалог» з В.О. Сухомлинським – аналіз його творчої спадщини – дав змогу вченому дослідити такі фундаментальні психологічні категорії, як «моральність», «самосвідомість», «почуття сердечності», «духовна краса». Вони становлять базове підґрунтя, на якому розвивав свою виховну творчість Василь Сухомлинський. Цей діалог передбачає подальший розвиток і конкретизацію ідей великого мислителя, зокрема й щодо найбільш утаємниченої категорії – «одухотвореності». В.О. Сухомлинський сформулював і обстоював на практиці великий виховний закон – небайдужості людини до життя. Звідси введення до педагогічного вжитку суспільних категорій «батьківщина», «народ», «земля», «праця», «хліб», що повинні стати джерелом добрих почуттів дитини, облагородити її душу і серце, бути змістом духовних потреб. На думку Івана Беха, одним із основних механізмів забезпечення цих високих прагнень В.О. Сухомлинський вважав процес одухотворення буття особистості.

Під час пленарного засідання також відбулося урочисте відкриття онлайн-студії Василя Сухомлинського, створеної за сприяння управління освіти і науки Донецької ОДА, Донецького ОІППО та за підтримки академіка Ольги Сухомлинської і заступника директора ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського Людмили Заліток. Онлайн-студія – це спеціально організоване інтерактивне середовище, ресурс для творчого спілкування, обміну досвідом, зміст якого відображено в розділах: «Про В.Сухомлинського», «Педагогічна спадщина В.Сухомлинського», «Ідеї В.Сухомлинського у світі», «Творчий розвиток ідей В.Сухомлинського» тощо.

Інформація і фото «Рідної школи»